

Perhe, suku ja sukupuoli

Turussa pohdittiin 20.–21.10.2015 *Gender and Family: Medieval to Modern* -symposiumissa perhehistorian ja sukupuolihistorian yhtymäkohtia. Kaksipäiväisen tapahtuman järjesti Emil Aaltosen rahoittama Perheen jäljillä -hanke (lisätietoja perheenjaljilla.blogspot.com).

Kolmen kutsutun puhujan esitykset keskittyivät varhaismoderniin aikaan. Tutkija Katie Barclay Adelaiden yliopistosta käsittelee skotlantilaisen yhteisön ja yksilön vuorovaikutusta henkilökohtaisten

tunteiden määrittelemisessä. Esi-merkkeinä hän käytti teinityttöjen avioliittoja, joita myöhemmin pyrittiin mitätöimään oikeudessa, sekä aviopuolisoiden julkilausuttua kiintymyksen ilmauksia.

Oikeuteen tuotiin tapauksia, joissa nuori tyttö oli ollut morsiamena avioliittoseremoniassa, mutta myöhemmin kiisti ymmärtäneensä, mistä oli kysymys. Barclay arveli, että nuorten naisten vastauksissa heijastui hämmennys vanhempien suhtauduttua kielteisesti liittoon ja vaadittua sen purkamista. Nuorilla naisilla ei oikein ollut sanastoa, jolla puolustaa omia ratkaisujaan.

Aviopuolisoiden tunteisiin liittyvät viittaukset taas liittyivät laajem-

paan kokonaisuuteen siitä, miten oikeudessa ymmärrettiin onnellinen avioliitto. Ristiriidan suhde nähtiin kuitenkin rakkauden merkkinä. Riitaisuus oli merkki kotitalouden toimintahäiriöistä ja rakkauden puutteesta. Barclay käsittelee aihetta muistuttaen, että käräjillä käsitellyt tunteenilmaisut olivat aina vahvasti oikeusasiakirjojen välittämiä.

Elämänvalintojen, perhesuhteiden ja sukupuolen yhteisvaikutusta konkretisoi professori Henry Frenchin (Exeterin yliopisto) esitelmä. Siinä hän keskittyi tutkimaan niitä eliittiperheiden poikia, jotka eivät olleet esikoisia. Englantilaisessa yhteiskunnassa, jossa säätyläisperheen esikoispoika peri perheen maat ja tyttäret saivat rahamyötäjäisiä, nuorempien poikien oli löydettävä oma, vaihteleva tie toimeentuloon.

Perheiden kirjeenvaihdossa käsiteltiin nuorempien poikien koulutautumista ja ammattiin valmistumista. Sekä vanhemmat että pojat itse ottivat heille asetetut odotukset väistämättöminä, vaikka kirjeissä heijastui myös turhautuminen tulevaisuuden epävarmuuteen.

Jännitteitä ja katkeruutta saattoi vähentää se, että perinnönjako ja lasten tulevaisuus oli yleensä sinea-työ edellisen sukupolven eli isovanhempien tekemissä perinnönjakoratkaisuissa, joilla oli ratkaiseva vaikutus tulevien lastenlasten perintöosuuksiin. Ylisukupolviset ratkaisut näyttelivät merkittävää osaa perheen omaisuudenhallinnassa.

Sisaruus- ja perhesiteitä tutkinut Professori Amy Harris (Brigham Young University) puolestaan käsittelee sukulaisuustunnetta omiin tutkimuksiinsa ja edesmenneen Leonore Davidoffin sisaruuden, perhesuhteiden ja sukupuolen suhteita käsitelleisiin kirjoituksiin pohjaten.

Esimerkkiperheen kautta Amy Harris tarkasteli englantilaisen eliittiperheen sisarusten, näiden lasten

ja lastenlasten välisiä suhteita ja nivoi naimattomien tätien sekä sisarustenlasten väliset kohtalot osaksi sukulaisten keskinäistä huolenpitoa ja vuorovaikutusta. Sukutietoisuutta korostivat myös sukutaulut ja sukukirjaston kohtalosta huolehtiminen.

Eliitin sukutietoisuus tuntuu ehkä itsestään selvältä, ja siitä on myös paljon aineistoa. Harris oli kuitenkin analysoinut sukutietoisuuden merkitystä myös köyhiä ja vähäosaisia käsittelevässä aineistossa. Esimerkiksi köyhäinavun piirissä olleiden henkilöiden oli selvitettävä perhetaustojaan, joilla valvottiin köyhäinavun jakamisen perusteita. Myös joissakin kastelitoissa oli poikkeuksellisen pitkiä tavallisten perheiden kastettujen lasten sukulistauksia. Nämä lähteet olivat toki ennen kaikkea syntyneet viranomaisten mielenkiinnosta ja aloitteesta, mutta ilmeistä oli, että ruohonjuuritason sukutietoisuus ei ollut vain eliitin asia.

Kokonaisuutena kutsuttujen puhujien ja hankkeen jäsenten omien puheenvuorojen kokonaisuus tarjosi monenlaisia mahdollisuuksia tarkastella sitä, miten perhe, jälkikasvu, lapsettomuus, aviosääty ja sukupuoli toimivat osasina ihmisten elämänkulun muotoutumisessa. Yhteiskunnassa vallinneet sukupuoleen liitetyt odotukset saivat yksilölliset ilmentymänsä juuri perheessä ja sukupiirissä tehdyistä ratkaisuista, ja yksilö rakensi omaa elämäänsä usein juuri perheen antamalla pohjalla.

ANU LAHTINEN